

**Česká školní inspekce
Moravskoslezský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIT-223/23-T

Název	Dětský domov Úsměv a Školní jídelna, Ostrava-Slezská Ostrava, Bukovanského 25, příspěvková organizace
Sídlo	Bukovanského 1355/25, 710 00 Ostrava-Slezská Ostrava
E-mail	info@ddov-bazaly.cz
IČO	61989321
Identifikátor	600031691
Právní forma	příspěvková organizace
Zastupující	Bc. Eva Chodurová
Zřizovatel	Moravskoslezský kraj
Místo inspekční činnosti	Bukovanského 1355/25, Ostrava-Slezská Ostrava U Kapličky 117/4, Ostrava-Muglinov
Inspekční činnost na místě	31. 1. 2023 – 2. 2. 2023

Inspekční činnost byla zahájena doručením oznámení o inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle § 174 odst. 2 písm. b) a zjišťování a hodnocení naplňování školního vzdělávacího programu podle § 174 odst. 2 písm. c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Charakteristika

Dětský domov Úsměv a Školní jídelna, Ostrava-Slezská Ostrava, Bukovanského 25, příspěvková organizace vykonává činnost dětského domova (dále „DD“ nebo „zařízení“) a školní jídelny. Nejvyšší povolený počet lůžek je 24, což odpovídá vytvoření tří rodinných skupin na dvou místech poskytovaných školských služeb Bukovanského 25 a U Kapličky 4. Evidenční stav k termínu inspekční činnosti byl 20 dětí (jedno dítě v předškolním vzdělávání, 14 dětí plnících povinnou školní docházku, pět dětí vzdělávajících se ve středních školách) a tři zletilé nezaopatřené osoby umístěné na základě smlouvy o setrvání v DD do ukončení přípravy na budoucí povolání, které se vzdělávají ve střední škole. Fyzicky nepřítomny byly čtyři děti, z toho byly tři na dlouhodobé dovolence u zákonných zástupců a jedno bylo na útěku. Stravování dětí zajišťuje vlastní školní jídelna.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Ředitelka DD, která byla jmenovaná do funkce v roce 2012, stanovila reálné a dosažitelné koncepční záměry, které vycházejí z podmínek a potřeb zařízení. Tyto záměry se daří naplňovat zejména v oblasti udržení genderově vyváženého týmu vychovatelů, rekonstrukce a modernizace zařízení a úspěšné práce s rodinou. Organizační struktura odpovídá typu a velikosti zařízení. Plán kontrolní a hospitační činnosti je nastaven a průběžně vykonáván. Závěry z hospitační činnosti však nejsou prokazatelně vyhodnocovány a nemohou tak poskytovat účinnou zpětnou vazbu vychovatelům. V pravidelných pedagogických radách se řeší organizační i vzdělávací problematika jednotlivých rodinných skupin.

Vedení DD průběžně úspěšně usiluje o vyvážené zastoupení mužů a žen v jednotlivých rodinných skupinách, což umožňuje dětem se identifikovat s rozdílnými vzorci chování mužů a žen. Přímou pedagogickou činnost vykonávají ve stanoveném rozsahu všichni pedagogičtí zaměstnanci pravidelně v průběhu týdne v rámci jednotlivých rodinných skupin. Rozpis služeb přímé pedagogické činnosti vychovatelů byl funkčně nastaven. Péče o děti v nočních hodinách je v dostatečném počtu zabezpečena nepedagogickými pracovníky. Další vzdělávání pedagogických pracovníků se realizuje především v rámci projektového vzdělávání zaměřeného na problematiku ústavní výchovy a rizikového chování dětí. Supervize externím pracovníkem v zařízení byla nastavena a průběžně se realizuje napříč rodinnými skupinami.

Budova DD byla v minulém roce rekonstruovaná a vybrané prostory jsou průběžně modernizovány. Vnitřní prostředí DD je stále na vysoké estetické úrovni. Tento trend má pozitivní vliv na vytváření hodnotových postojů dětí. Vybavení DD se podobá běžným domácnostem. Každá rodinná skupina má uzavřený prostor, který umocňuje autonomii skupiny. V ložnicích má dítě svůj prostor pro učení, odpočinek i klidové aktivity a psací stůl. Děti mají k dispozici uzamykatelné skříňky pro ukládání (úschovu) osobních věcí. Všechny rodinné skupiny měly k dispozici počítač, který mohly děti běžně používat. K relaxačním a sportovním aktivitám slouží dětem účelně vybudovaná zahrada s herními prvky.

Zpracovaný minimální preventivní program je zaměřen na výchovu dětí ke zdravému životnímu stylu, sociálně komunikativních dovedností a sociální rozvoj osobnosti dětí. Je založen na podpoře vlastní aktivity, pestrosti forem preventivní práce, zapojení pedagogických pracovníků a spolupráci se zákonnými zástupci dětí. Prioritní cíle na aktuální školní rok jsou posilování odpovědnosti za své chování a prevence v oblasti dostupných návykových látek.

Pro zlepšení podmínek výchovy a vzdělávání dětí zařízení aktivně získává další finanční zdroje formou věcných a finančních darů.

DD vyhodnocuje bezpečnostní rizika, pravidelně poučuje děti o bezpečnosti a ochraně zdraví, provádí analýzu úrazovosti a přijímá účinná opatření pro předcházení úrazům.

Stravování dětí částečně zajišťuje školní jídelna. V rámci osvojení si dovedností s chodem domácnosti si děti pod vedením vychovatelů v hlavní budově zařízení (ulice Bukovanského) ve všední dny připravují snídaně a svačiny, o víkendech a svátcích si zajišťují celodenní stravování zpravidla včetně surovin. V budově U Kapličky si děti připravují všechna jídla samostatně pod vedením vychovatelů, děti tak získávají kompetence k běžnému životu. V průběhu pracovního týdne děti obědvají ve školách, ve kterých se vzdělávají. Děti se tak připravují na samostatný život, jsou seznamovány se zásadami zdravé výživy, finanční gramotností a získávají dovednosti spojené s vedením domácnosti.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Přijímání dítěte do zařízení je úzce koordinováno, spolupracuje na něm ředitelka, vedoucí vychovatel – sociální pracovník a příslušný vychovatel – klíčový pracovník dítěte. Do konkrétní rodinné skupiny je dítě následně vhodně zařazeno především dle sourozeneckých vztahů a speciálních vzdělávacích potřeb. Z rozhovorů s dětmi bylo zřejmé, že jsou děti dostatečně seznamovány se svými právy a povinnostmi. Dle zájmu dítěte, vzhledem na předchozí rodinnou výchovu, zařízení také vytváří podmínky pro účast dětí na dodržování náboženských zvyklostí či na obřadech. Režim dne umožňuje dětem mít dostatek času i prostoru pro vlastní výběr činností, na kroužky mimo domov i zapojení do aktivit rodinných skupin. Jsou tak vhodně vychovávány k samostatnosti, k řešení vlastních problémů a dohodě s ostatními. Z rozhovorů s dětmi vyplynula jejich spokojenost v zařízení. Upřednostňovaly aktivní trávení volného času pod vedením vychovatelů. S pedagogy měly většinou dobré mezilidské vztahy. K pedagogickým pracovníkům a dalším zaměstnancům neměly žádné významné výhrady, s ponižováním či šikanou se v zařízení nikdy nesetkaly. Pokud měly problém, byl vždy akceptován a většinou i vyřešen. Děti oceňovaly angažovanost ředitelky ve zlepšování prostředí, v plánování aktivit a vstřícnosti k jejich potřebám a připomínkám. Uváděly, že, vždy si pro ně vždy najde čas. K řešení svých vlastních problémů využívaly také rozhovory s psychologkou, která provádí jak individuální, tak skupinové terapie.

Sledované činnosti vycházely z týdenních programů výchovně vzdělávací činnosti, které navazovaly na individuálně zpracované měsíční plány ke každému dítěti. Týdenní programy však neobsahovaly oproti těm měsíčním konkrétní formy či metody práce s dítětem k naplňování jeho cílů, systematicky nenavazovaly. Při hospitační činnosti vychovatelé kontrolovali výsledky dětí ve škole, plnění domácích úkolů, věnovali adekvátní pozornost přípravě na další den. Děti se při sledovaných činnostech chovaly spontánně, byly komunikativní. Sledovaná výchovná práce s dětmi byla na dobré úrovni. V rámci přípravy na budoucí samostatný život se děti aktivně podílely na chodu domácnosti jako v běžných rodinách, do přípravy odpoledních svačin, večeře a úklidu se zapojovaly podle stanovených služeb a úměrně věku. Po splnění povinností byly dětem nabízeny výtvarné a pracovní činnosti, deskové hry či práce na výukových i zábavných programech na počítači. Mohly využít vlastní aktivitu a volné vycházky. Kontaktem s vrstevníky tak docházelo k posilování sociálních i mravních kompetencí. Vychovatelé zohledňovali individuální potřeby dětí, vhodně střídali činnosti. Aktivity rozvíjely především sociální a pracovní kompetence a kompetence k učení, podporovaly jejich kreativitu, samostatnost a schopnost spolupráce. V době inspekční činnosti probíhalo společné setkání všech rodinných skupin – komunita, zaměřená také na vyhodnocení školní úspěšnosti dětí za první pololetí školního roku.

V průběhu dne probíhala otevřená vzájemná komunikace, děti se často na pedagogy obracely, sdělovaly svoje dojmy. Hodnocení realizovaných činností a vzdělávání probíhalo přirozeně.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Vychovatelé rodinných skupin mají plně v kompetenci hodnocení dětí. Probíhá průběžně a nenásilně. V případě nedodržování nastavených pravidel jsou s dětmi realizovány individuální pohovory. Pedagogové kladou důraz na vytváření dobrých vzájemných vztahů, vzniklé problémy řeší bez prodlení, případně i s odborníky. Pedagogické či speciálně pedagogické postupy používají pedagogové s ohledem na specifika dětí. Pravidelná externí psychologická péče pomáhá uspokojovat emoční potřeby dětí, ale i řešit konfliktní situace či stavy v rámci rodinných skupin. Vyhodnocení cílů programu rozvoje osobnosti každého dítěte probíhá měsíčně. Vychází z pravidelných reedukačních záznamů, děti se k němu mohou vyjadřovat. Je systematické a umožňuje v čase sledovat vývoj dítěte. Systematické vyhodnocování individuálního rozvoje každého dítěte umožňuje vhodně reagovat na změny a přijímat účinná opatření. Z pozorování chování a jednání umístěných dětí bylo zřejmé, že se cíle z programu rozvoje osobnosti většinou daří plnit. V případě významných úspěchů či naopak negativ v projevech a chování jsou dětem udělována opatření ve výchově. Pozitivní převažují, negativní jsou ukládána v malé míře. U některých z nich však bylo zjištěno, že jejich odůvodnění je obecného rázu a zpětně neumožňuje jejich případné objektivní přezkoumání. Efektivitě a souladu péče o dítě s orgány sociálně právní ochrany dětí ve smyslu jednotného směřování by však prospěla vyšší míra informovanosti a koordinace. V některých případech nebyl zaručen soulad programu ochrany dítěte a programu rozvoje dítěte.

Spoluprací se školami, které děti navštěvují, zjišťují vychovatelé průběžné výsledky výchovy a vzdělávání dětí, jsou monitorovány, projednávány. Pedagogická opatření ke zlepšení přijímá zařízení neprodleně. Školní výsledky řeší vychovatelé pravidelnou komunikací s třídními učiteli, doučováním dětí nebo vyhledávají odbornou pomoc školských poradenských zařízení. Školní neúspěšností nebylo ohroženo žádné dítě umístěné v zařízení.

Preventivní program vychází z analýzy rizik a má vzhledem k dětem funkčně stanovené cíle zaměřené např. na smysluplné trávení volného času, předcházení závislostem či nevhodným návykům. Metody a formy práce jsou pověřeným pracovníkem připravovány na konkrétní oblasti a řešení problémů. Realizace preventivního programu účinně pomáhá vychovatelům při práci s dětmi. Ve sledovaném období byly zaznamenány pouze dva útoky. Děti v rozhovorech uvedly, že ani útoky nezvažují jako způsob řešení svých problémů. V rozhovorech oceňovaly pestrou nabídku činností, příležitostné a víkendové akce, volné vycházky a zapojení do sportovních a kulturních aktivit mimo domov. Aktivity si mohly vybírat dle vlastních preferencí. Současně byly podporovány k docházce do kroužků pořádaných externími subjekty, čímž docházelo k dostatečné interakci s vrstevníky z běžné společnosti a zároveň byly děti podporovány v osobnostním rozvoji. Vzdělávání dětí vhodně doplňovaly např. jednodenní i vícedenní výlety, prázdninové pobyty, společenské, kulturní a sportovní akce, besedy a další všestranně zaměřené aktivity s cílem podpory občanských kompetencí.

Bezproblémovému přechodu a zapojení do pracovního nebo rodinného života mladých dospělých, jejichž prodloužený pobyt v dětském domově vedení podporuje, přispívá i cvičný byt, který jim umožňuje si osvojovat potřebné návyky pro samostatný život. Před odchodem dětí nebo zletilých nezaopatřených osob ze zařízení s nimi vychovatelé a vedení zařízení aktivně pracuje, zařizují pro ně v případě potřeby ubytování. Dětský domov usiluje

v průběhu pobytu dětí v zařízení o co nejčastější spolupráci s biologickými rodinami, podněcuje je i umístění dětí ke vzájemným telefonickým kontaktům či vzájemným návštěvám a v mnoha případech také úspěšně. Od poslední inspekční činnosti v roce 2019 z celkového počtu 32 dětí, které ukončily pobyt, byly tři děti po vyčerpání všech výchovných možností přemístěny do vhodnějšího typu zařízení. Podstatnému počtu dětí (14) se však podařilo systematickou prací se zákonnými zástupci a ve spolupráci s orgánem sociálně právní ochrany dětí navrátit zpět do původních rodin, devět do pěstounské péče. Šest dětí přirozeně dosáhlo zletilosti a opustily DD. Zařízení se daří naplňovat nejen jeden z hlavních cílů koncepce zařízení, ale i smysl a jeho poslání.

Závěry

Vývoj školského zařízení

- Od poslední inspekční činnosti v roce 2019 došlo ke zlepšení materiálních podmínek dětského domova v podobě zateplení budovy, výměny oken, rekonstrukce sociálních zařízení. Vedení dětského domova se zabývalo doporučením z poslední inspekční činnosti v oblasti zpracování programů rozvoje osobnosti dětí.

Silné stránky

- Pravidelné měsíční plánování a vyhodnocování cílů programů rozvoje osobnosti dětí přispívá k jejich systematickému naplňování.
- Úspěšná práce s rodinou při procesu navrácení dítěte zpět do rodinného prostředí.
- Genderově vyvážený pedagogický tým přispívá k identifikaci vzorců chování.
- Estetizace prostředí a rekonstrukce pokojů přispěla ke zlepšení materiálních podmínek dětského domova a pozitivnímu vztahu dětí k těmto hodnotám.

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- Nastavený systém vyhodnocování hospitační činnosti neposkytuje dostatečnou zpětnou vazbu pedagogům.

Doporučení pro zlepšení činnosti školského zařízení

- Poskytovat metodickou podporu vychovatelům hospitační činností s jasnými cíli a konkrétními závěry.
- Zvýšit kontrolu nad odůvodněními opatření ve výchově (možnost přezkumu).
- Aplikovat systematickou práci s cíli výchovně vzdělávací práce i do týdenních programů.

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá ředitelce školského zařízení ve lhůtě do 7 dnů přijmout adekvátní opatření k prevenci nedostatků zjištěných při inspekční činnosti a ve stejné lhůtě písemně informovat Českou školní inspekci, jaká byla přijata opatření.

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Moravskoslezský inspektorát, Matiční 20, 702 00 Ostrava, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.t@csicr.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Koncepce rozvoje zařízení na období 2018–2023
2. Roční plán výchovně vzdělávací činnosti pro školní rok 2022/2023
3. Školní vzdělávací program ze dne 1. 9. 2022
4. Plán kontrolní a hospitační činnosti na školní rok 2022/2023
5. Zápisy z hospitační činnosti ve školním roce 2022/2023 (vzorek)
6. Výroční zpráva o činnosti za rok 2021/2022
7. Minimální preventivní program pro školní rok 2022/2023
8. Zápisy z pedagogických a provozních porad ve školním roce 2022/2023 (vzorek)
9. Týdenní programy výchovně vzdělávací činnosti ve školním roce 2022/2023 (vzorek)
10. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na školní rok 2022/2023
11. Personální dokumentace (vzorek)
12. Osobní spisy dětí (vzorek)
13. Dokumentace související se zajištěním bezpečnosti dětí vedená ve školním roce 2022/2023 (vzorek)
14. Dokumentace vztahující se k finančním podmínkám školského zařízení a zajištění školního stravování ve školním roce 2022/2023 (vzorek)

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitelka školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu, Česká školní inspekce, Moravskoslezský inspektorát, Matiční 20, 702 00 Ostrava, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.t@csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitelky inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a v místě příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je inspekční zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Titul, jméno, příjmení, funkce

Mgr. Iveta Galušková, školní inspektorka,
vedoucí inspekčního týmu

Mgr. Pavel Schönwälder, školní inspektor

Ing. Hana Mařarová, školní inspektorka

Datem vyhotovení inspekční zprávy se rozumí datum posledního podpisu člena inspekčního týmu.